

Поліщук Я.П.

здобувачка вищої освіти на другому (магістерському) рівні,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», гр. ПА-24МЗ

Немченко Т.А.

канд. екон. наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОСТІ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ

Сучасні трансформаційні процеси в Україні актуалізують пошук ефективних теоретико-методологічних основ для модернізації механізмів публічного управління. В умовах воєнних та післявоєнних викликів, економічної нестабільності, демографічних змін та необхідності відновлення регіонів саме концепція сталості стає ключовим орієнтиром для формування нової управлінської парадигми. Сталість у цьому контексті розглядається не лише як екологічна чи економічна категорія, а як інтегральна характеристика збалансованого функціонування територіальних систем, у межах якої економічні, соціальні та екологічні інтереси узгоджуються в довгостроковій перспективі.

Теоретичні засади сталого розвитку як складової публічного управління формувалися на основі міжнародних документів (зокрема, Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року), проте їхня імплементація в українську управлінську практику потребує адаптації до національних реалій. Як зазначає М. Огороднійчук, управління сталим розвитком передбачає перехід від вузькофункціональних рішень до системного підходу, коли економічні, соціальні й екологічні аспекти розглядаються як взаємопов'язані складові єдиного управлінського процесу. Відтак, модернізація механізмів публічного управління має відбуватися шляхом поєднання стратегічного планування, інституційного забезпечення та системи моніторингу, які забезпечують стабільність і прогнозованість розвитку громад [1].

З погляду методології сталості важливим є визначення базових компонентів, що дозволяють здійснювати оцінку та коригування управлінських рішень. У праці Т. Панчишина та М. Вдовин запропоновано модель оцінювання сталого розвитку територіальних громад, яка ґрунтується на трьох складових — соціальній, економічній та екологічній. Для кожного компоненту виділено систему показників і завдань, що відображають стан громади: рівень зайнятості, якість освітніх послуг, доступність медичного забезпечення, обсяг інвестицій у місцеву економіку, рівень забруднення довкілля та ефективність природокористування. Автори доводять, що використання цих індикаторів дозволяє формувати багатовимірне ранжування регіонів за ступенем їхньої сталості та виявляти «зони ризику», які потребують державного або міжмуніципального втручання [2].

Підходи, описані в роботах українських дослідників [1, 2], демонструють, що сталий розвиток може виконувати роль методологічного «каркасу» для модернізації механізмів публічного управління територіями. По-перше, він задає стратегічну орієнтацію управління - перехід від короткострокового реагування до довгострокового планування. По-друге, він визначає інституційну логіку - необхідність створення організаційних структур, здатних координувати діяльність різних секторів та рівнів влади. По-третє, концепція сталості задає стандарти управлінської відповідальності - через формування систем моніторингу, оцінювання ефективності політик і механізмів зворотного зв'язку.

Модернізація механізмів управління територіями в Україні відбувається в умовах реформ децентралізації, що змінили архітектуру публічного управління. На рівні територіальних громад формуються нові центри прийняття рішень, запроваджуються стратегії розвитку до 2027 та 2030 років, а також системи місцевих показників сталості. У цьому контексті? особливо важливими є інституційна спроможність органів місцевого самоврядування, фінансова автономія та здатність до партнерської взаємодії з бізнесом і громадянським суспільством. Модернізація механізмів управління неможлива без

формування компетентного кадрового потенціалу, належного інформаційно-аналітичного забезпечення та цифрових інструментів для оцінювання результативності.

Важливою складовою концепції сталості є також впровадження механізмів зворотного зв'язку - процедур консультацій, громадських слухань, експертних оцінок і незалежного аудиту, що забезпечують прозорість та підзвітність органів влади, що є необхідною умовою довіри громадян до місцевого управління. Загалом, інтеграція принципів сталості в публічне управління передбачає не лише формальні регламенти, а й трансформацію управлінської культури: орієнтацію на інклюзивність, прогнозованість і превентивність політик.

З методологічної точки зору, концепція сталості вимагає системного аналізу процесів і результатів управління. Модель Т. Панчишина та М. Вдовин може бути використана як інструмент модернізації механізмів публічного управління, оскільки вона дозволяє поєднати стратегічні цілі з кількісними показниками ефективності. Така логіка відповідає міжнародним підходам до оцінювання сталого розвитку, проте має адаптаційні переваги для українських умов - урахування специфіки регіонів, різного рівня ресурсного забезпечення та соціально-демографічної структури [2].

Проблематика модернізації механізмів публічного управління територіями на основі концепції сталості вимагає синергії між державним і місцевим рівнями, а також між секторами влади, бізнесу та громади. Складність полягає в тому, що інституційна система часто залишається інерційною: існують бар'єри координації, брак аналітичних даних, недостатня інтеграція стратегічних документів. Подолати ці обмеження можливо шляхом запровадження інструментів багаторівневого управління, системи індикаторів результативності, підкріпленої цифровими технологіями моніторингу.

Водночас сталий розвиток не зводиться до набору показників чи формальних процедур. Це методологічна парадигма, що передбачає орієнтацію публічної влади на довгострокову цінність — якість життя, екологічну безпеку, соціальну згуртованість і економічну стійкість. Застосування концепції сталості як основи модернізації управлінських механізмів дозволяє перетворити територіальні громади на простори узгоджених інтересів, де ефективність поєднується з відповідальністю, а стратегія розвитку — з безперервним удосконаленням.

У контексті післявоєнного відновлення концепція сталості набуває особливого значення як методологічна основа формування політик реконструкції територій. Вона дозволяє не просто відтворити зруйновані об'єкти інфраструктури, а переосмислити самі принципи територіального розвитку — на засадах енергоефективності, цифровізації, інклюзивності та адаптивності до кліматичних змін. Зазначене свідчить, що модернізація механізмів публічного управління має враховувати не лише економічну доцільність, а й екологічні стандарти будівництва, збалансоване просторове планування та залучення громадськості до визначення пріоритетів відбудови. Такий підхід створює умови для формування «резильєнтних» територій, здатних не лише відновитися після кризи, а й зміцнити свій потенціал у довгостроковій перспективі. Важливо, при цьому, що сталий підхід до модернізації управління територіями потребує переходу від вертикальної моделі адміністрування до горизонтальної моделі взаємодії. Спроможність територіальних громад реалізовувати політику сталого розвитку через публічно-приватне партнерство та залучення грантових ресурсів свідчить про якісну модернізацію механізмів управління, що перетворює громади на активних учасників міжнародних процесів розвитку.

Література:

1. Огороднійчук М. Інтеграція принципів сталого розвитку у публічне управління. Публічне управління і політика. 2025. № 7-8(11-12). С. 1- 10. URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/pmap/article/download/345/334>
2. Панчишин Т. Вдовин М. Компоненти сталого розвитку територіальних громад та регіонів в умовах суспільно-політичних викликів. Економіка та суспільство, 2023. №50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-23>